

streho je najboljša navadna opeka. Ta opeka je prožna in lahko gibljiva in je torej nevarnost manjša. Kamnite plošče so pretrde in premalo prožne. Ostrešje se ne sme pretrdno zvezati z zidom in pustiti kolikor je mogoče prosto.

Proti podirajočim dimnikom je le malo sredstev. Dimniki ne smejo biti previsoki in se ne smejo pretrdno zvezati z streho. Svobodno stoječi dimnik je boljši, kakor v zidu tičoč. Leta 1880. se v Krešičevi vili niso poškodovali po 12 metrov visoko svobodno stoječi dimniki. Taki dimniki se zelo majejo, a hitro dobe ravnotežje, ako ni nobenega upora. Da dimniki ne padejo s streh, zadoščajo navadna snežna lovila, če se naredè trdnejša in gostejša.

Sploh je pri grajenji treba gledati na prožnost gradiva, da se hiše lahko majejo in protisunki potem niso prehudi.

Arhitekt Pilar se je tudi izrazil, da se v Zagrebu od velicega potresa sem dovolj gleda pri zidanji hiš na to, da bodo trdne pri potresu. To se je videlo pri zadnjem potresu, ko se ni skoro nobena hiša poškodovala, dasi se je precej močno treslo. Posebno se gleda na napravo stopnic. Stopnice ne stoje več prosto, temveč so na traverzah ali pa podzidane. Zavite stopnjice so se popolnoma opustile. Za zidanje se rabi dosti vezij, da je grajenje trdneje. Dobro bi bilo, da bi se mesto malte rabil asfalt, a na to ni misliti, ker bi bilo predrago.

Debelih zidov ni delati, ker rajši razpokajo. Boljše bi bile dvojne železne konstrukcije, če bi ne bile predrage. Za stropne so najboljši leseni tramovi, ker železne traverze niso tako trdne. Rezani kamen je najboljša stavbeno gradivo, ker se da dobro vezati. Za vezilo naj se rabi cement ali apno. Previsoke hiše se rade poškodujejo pri potresu. Nad dve nadstropij naj se nikar ne zida.

Za ostrešje se v Zagrebu splošno rabi les in se mu glede na potres ne da nič oporekati. Za kritje naj se rabijo ploče, ali pa lesni cement.

Da bi dimniki ne pali s streh ob potresu, proti temu se pa dosti storiti ne da. Nekoliko že pomaga, če se zidajo nižji dimniki ali pa z železnimi lemezi pritrdijo na strešno zidovje.

Arhitekt Kuno Waidmann se je izjavil, da so različne škode, ki jih napravi potres na poslopih. Navpični sunek je vsekako mnogo nevarnejši, kot valovito gibanje. Posebno v nevarnosti so vrhovne zgradbe, dimniki, zvoniki, slemena itd., ker prišedši iz vodoravne lege zgube ravnotežje in se prekucnejo. Zgradbe se pretresajo v temeljih. Pri valovitem gibanju se zgradba v vseh delih poškoduje, a ne hudo. Stropi razpokajo na žlebičih, oknini in durini oboki in oboki dobe razpoke in tem večje, čim manj se je rabilo vezij. V vseh slučajih, je nevarnost tem večja, čim višja je zgradba. V pritličnih hišah je mnogo varnejše, kakor v petnadstropnih.

Če sedanje zidanje popolnoma zadošča glede potresov, se ne ve. Sploh se ne more vse storiti proti potresu, ker se ne ve, kako bode močen. Le lesene hiše

bi bile popolnoma varne proti potresu, a take hiše niso za mesto. Lahko se pa gleda pri grajenji hiš na to, da se nevarnost potresov jako pomanjša. Posebno je treba gledati na dober temelj, ki naj se hidravlično napravi dovolj širok in globok. Tudi drugo zidanje naj se dobro izvrši in porabi dosti podolžnih in poprečnih vezij. Omeniti je, da opeka vselej ni taka, kot bi morala biti. Illova večkrat ne prezimi in se tudi dovolj ne izbere, in prelom take opeke ni gladek. Sploh se mora gledati na gradivo, zlasti na pesek. Če se bode na vse gledalo, pa bodo zgradbe precej varne proti potresu.

Sedaj ko smo navedli mnenja raznih stavbarjev, kako naj se gradi, da bodo stavbe varne proti potresom, omeniti moramo še jedno stvar. Velika neprilичnost pa tudi nevarnost ob potresu in ognju je, da se pri javnih in zasebnih prostorih vrata notri, namesto na zunaj odpirajo. Posebno v cerkvah bi se zaradi tega lahko pripetila velika nesreča, ker bi v gneči ljudje vrat niti odpreti ne mogli. Na to naj bi se pri novih stavbah tudi oziralo.

Preosnova davkov.

Preosnova davkov se tiče le direktnih davkov, to je kmetijskega, hišnega, pridobitninskega in dohodninskega davka. Indirektni davki ostanejo nespremenjeni. Pred vsem se odpravijo sedaj veljavni pridobninski in dohodninski davek in se zamenita z novimi davki, ki bodo pravičnejše razdeljevali bremena.

Vpeljali se bodo splošni pridobninski davek, pridobninskih davek deinskih družeb in sploh vseh podjetij, katera morajo po zakonu javne račune predlagati, potem rentni davek, davek od plač in progresivni dohodninski davek. Poslednji davek se plačuje od čistega dohodka, dočim se sedanji davki plačujejo od kosmatega dohodka, brez ozira na stroške, obresti za dolgove itd.

Sedanji pridobninski davek je že zastaran. Izvira že iz leta 1812. Po tedaj izdanem patentu se ločijo štiri obrtne vrste: 1.) tovarnarji; 2.) trgovci s posebnim oddelkom za veletrgovce; 3.) umetnija in obrt všteti kramarje in krošnjarje; 4.) službeni obrt s pododdelki: a) poduk, b) posredovalstvo, c) prevažanje ljudi in blaga.

Pri tovarnah in veletrgovinah se ni na to oziralo, če so v velicah mestih ali malih krajih, pri družih obrtih so se pa vpeljale posebne tarife. 1.) za Dunaj z okolico; 2.) za Bolzanj, Brno, Gradec, Inomost, Levov, Linc, Ljubljano, Prago, Trident in Zader; 3.) za kraje s 4000 in več prebivalci; 4.) za kraje s 1000 do 4000; in 5.) za kraje pod 1000 prebivalcev. Redni pridobninski davek se začneja z 2 gld. 10 kr., na Tirolskem s 1 gld. 5 kr. in povišuje do 1575 gld. K rednemu davku prišteje se leto 1859. vpeljana vojna priklada, pozneje so se pa vpeljale še druge priklade, tako da se je ta davek z njimi skoro podvojil. Ta davek se plačuje za pol leta naprej.

Dohodninski davek se je pa 1849. leta bil začasno vpeljal in je potem začasno ostal 45 let. Ta davek deli se v tri razrede. Prvi razred se tiče dohodkov podjetij in obrtov, ki plačujejo že pridobninski davek, izimši najnižje stopinje tega davka, nadalje dohodke rudnikov in fužin in dohodke najemnikov od najemnin. V drugi razred so uvrstili dohodki iz del in služeb, katere niso podvržene pridobninskemu davku, potem letni dohodki prekrbnin in življenskih zavarovalnic. Po tretjem razredu so obdačeni dohodki obresti od posojil, letni dohodki, kateri se zmatrajo kot obresti naloženega kapitala, dohodki hranilnic, oskrbovalnic in vzajemnih zavarovalnic.

Obrtniki, kateri niso uvrščeni v najnižje vrste, plačujejo torej sedaj pridobninski in dohodninski davek. Znašati bi moral 5 % čistega dohodka, v resnici pa znaša vkupe z raznimi prikladami 8 5 do 10 % čistega dobička. Če pa podjetje nima čistega dobička, se pa mora najmanj jedno tretjino svote pridobninskega davka dohodninskega davka plačati. Po tretjem razredu se bi moral plačevati davek od rent po 10 %, a tu je pa toliko izjem, da se ta davek le redkokdaj plačuje.

Davčna reforma je potrebna, ker sedanja vredba davkov ni več času primerna. Ž njo se pa ne mislijo v prvi vrsti povišati državni dohodki, temveč le bremena pravičnejše razdeliti. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

VIII.

(Dalje.)

Vendar je naliv bil tako velik, da je 1866. leta Kalifornija že imela 40.000 prebivalcev, in ves breg Tihiega morja okolu pol milijona, razen dragocenih kovin, začelo se izvažati žito in razni drugi kmetijski pridelki v taci razmerah, da so vzhodne države začele spoznavati, da je neobhodno potrebno direktnega in zanesljivega občevanja z novim trgoviščem za tovarniške izdelke. Glasneje in glasneje jeli so se oglašati glasovi za državno pomoč prvi železnici, katera pojde preko puščave in gora ter zveže vzhod z novimi zapadnimi deželami. Kongres se je začel baviti s tem vprašanjem še v začetku sedemdesetih let, z velikimi težavami in pod pokritjem oroženih oddelkov redne vojne z generalom Shermanom načelu se je bila odprla prva železnica, ki gre skozi države Nebraska, teritorij Utak, Idaho, Nevada in Kalifornijo in veže pristanišča Atlantskega oceana. Kakih deset let je bila ta proga jedina in se je vzdrževala le z znatnimi letnimi državnimi podporami.

Stroški so bili tako veliki, da se je dolgo mislilo, da ne bode mogoče te proge premeniti v izključno zasebno podjetje. Prva podpora z zemljišči in denarjem in letne podpore za to železnico so bile mnogo let močno orodje v rokah demokratičnih politikanov zveze za na-

pade proti republikanski stranki. Fakta in številke so se pačile in zavijale do skrajnosti in naposled je posebna kongresna komisija preiskavala vse denarne in druge odnošaje zvezne vlade z družbo te železnice. Ni nobene dvojbe, da je del podpore, če tudi neznaten, bil ukraden. Prva podpora se je tudi tako naglo izgubil, da je ostal le majhen sled v blagajnici družbe. Vzlic vsem napadom nekaterih članov komisije se je pokazalo, da bi železnica ne bila nikdar mogla delati brez državne pomoči, in da je brez dvombe velike varnosti za deželo, zlasti za zvezno vlado, posebno za prevažanje pošte in vojakov, živeža in drugih potrebščin za vojno. (Dalje sledi.)

Novice.

— **Osobne vesti.** Profesor na drž. gimnaziji v Pulji g. Anton Činivec je imenovan profesorjem na c. kr. učiteljski v Ljubljani. — Gosp. dr. Martin Travner, sodni pristav v Ljubljani, imenovan je državnega pravdnika namestnikom v Novem Mestu. Sodni pristav gosp. dr. Alfred Schmid v Celji je imenovan državnega pravdnika namestnikom v Ljubljani.

— **Častnima članoma** je imenoval „Wiener Volksküchenverein“ g. dež. predsednika barona Heina in njegovo soprogo gospo Olgo baronico Heinovo v zahvalo za njiju osobno prizadevanje, s katerim sta požrtvovalno podpirala tega društva pomožno akcijo v Ljubljani.

— **Spokorna procesija ljubljanskega mesta za odvrnitev šibe potresa.** Prevzvišeni gospod knezoškof ljubljanski razpošilja oč. mestnim župnim uradom in mestni duhovščini ljubljanski ukaz, v katerem naznanja, da je sklenil Bogu v zahvalo, da nas ni zadela še hujša nesreča vsled potresa, uvesti za vse čase na velikonočno nedeljo popoldne slovesno procesijo z Najsvetejšim iz stolne cerkve k jedni iz med ljubljanskih cerkva. Za letos pa odreja Prevzvišeni, da se bode vršila spokorilna procesija v nedeljo dne 12. t. m. popoldne ob 3. uri iz stolne cerkve h kapelici Matere Božje poleg sv. Petra cerkve.

† **Janez Mesar** deželni poslanec in župnik v Šmartnem pri Kranji je umrl dne 3. maja t. l. v 64. letu svoje starosti. Pokojnik si je kot svojedobni župnik v Bohinjski Bistrici pridobil za Bohinj neveljivih zaslug v gospodarskem oziru. Njegova zasluga je početek in povzdiga sirarstva v Bohinji. V znak hvaležnosti in priljubljenosti so ga ondotne kmečke občine volile dež. poslancem. Umrli je bil obče čislani duhovnik in vrl. narodnjak stare garde. Veličasten sprevoz v Šmartnem dne 7. t. m. je jasno pričal o spoštovanji, katero je pokojnik povsod vžival. Naj v miru počiva!

— **Samo-slovenski ulični napisi v Ljubljani.** Upravno sodišče je dne 8. t. m. pritožbo mestne občine ljubljanske zoper prepoved dež. odbora glede javnih napisov zavrglo. Upravno sodišče pravi, da so hišni posestniki imeli pravico, pritožiti se na dež. odbor, ker je sklep glede javnih napisov tangiral njih materialne interese, dež. odbor pa je bil opravičen izdati prepoved, ker gre tu za stvar samostojnega delokroga občinskega sveta. Konečno je sodišče odklonilo izreči se tudi v meritornem oziru.

— **Vodstvo južne železnice** je dovolilo v Ljubljani poslujočim uradnikom in ostalemu osebju draginjske podpore v skupnem znesku 16.000 gld.

— **Porotne obravnave** druge letošnje sesije, ki bi se bile vršiti pri deželni sodišči v Ljubljani, vršile se bodo vsled potresa pri okrožnem sodišču v Novem mestu. Obravnave v Novem mestu se začasno dne 13. t. m.

s svoje strani podpira s poučevanjem in dejanskim razmeram primernim pojasnjevanjem.

Ako se 25letna davčna oprostitev — kakor želi mestni zbor — raztegne na vse nove stavbe, ki se dovrše v neki omenjeni dobi, bode se — to je res — nekoliko živahneje razvila stavbena obrtnost. Tega pa mora vendar želeči vsakdo, ki pozna naše razmere in ki želi, da se kmalu odpravi kriza, ki je vsled potresa nastala mej trgovci in obrtniki ljubljanskimi. Ali ni nenaravno, ako premožni ljudje kupičijo svoj denar v hranilnici v tem, ko tako silno nedostaje stanovanj, kakor jih je v Ljubljani pred potresom? Če že prej ni bilo mogoče tega denarja spraviti v cirkulacijo, naj se vsaj sedaj skusi izvabiti ga iz skrivališč na stavbišču, sedaj, ko bode stanovanj še veliko bolje nedostajalo, ko pred potresom. „Stavbene besnosti“ se jaz v Ljubljani ne bojim; pri nas ni polja za nenaravne spekulacije. Pač pa se bojim one polževe počasnosti, katero nam prerokuje gospod Kunc sam, veleč: „da se v petih letih niti to pozidalo ne bode, za kar je prostora na sedanjih stavbiščih“. Za Boga! in toliko časa bi on imel srce pustiti ljubljansko prebivalstvo, ki ni tako srečno, da bi se štel mej hišne posestnike, v barakah in šotorih, obrtnike in trgovce v začasnih delalnicah in prodajalnicah, ali celo brez njih! Ne! Te nenaravne razmere želi odpraviti mestni zastop in tudi vlada — tako vsaj upam po izjavah cesarjevih in ministrovih — se ne bode mogla ubraniti spoznanju, da je novega čilejšega stavbenega delovanja v Ljubljani neobhodno potreba. Lepša in večja vzrasti bela Ljubljana po potresu! To bodi želja, bodi prizadevanje vsacega, ki ljubi to mesto in želi njega povzdigo. Skrb gospoda Kunca, da bi „stara zgodovinska Ljubljana ostala ne veke zapuščeno malovredno mesto“, da se primerjati z uvaževanju nekaterih pesimistov, ki so takoj prvi dan po potresu ugibali, ali bi ne kazalo prostor mej Golovcem in Šišenskim vrhom popolnoma opustiti ter sezidati novo Ljubljano na Vrhnikih ali v Kranji.

Jedno bi se — ako se vlada postavi na stališče mestnega zbora — moglo zgoditi, dasi jaz v to ne verujem. Mogle bi se namreč nekoliko znižati one eksorbitantne cene, katere sedaj zahtevajo hišni posestniki za stanovanja. To pa bi bilo le v korist obrtnikom, ki po veliki večini niso hišni posestniki, trgovcem, uradnikom, delavcem in vsem ostalim 26.000 prebivalcem, kajti vsaj toliko jih moramo šteti, da ne pripadajo rodbinam hišnih posestnikov.“

Ako se preudari vse to, ne bode težko uganiti, čegavo stališče je za mesto koristnejše, ali mestnega zbora, v katerem — mimogrede bodi rečeno — sedi tudi nekoliko — a ne pretesnosrčnih — hišnih posestnikov, ali g. Kunčevo.“

Mi smo tukaj objavili mnenje obeh strani, da čitatelji lahko sami presodijo, kdo ima prav in komu je več ležeče na razcvitev središča Slovenije.

Kmetijstvo.

Preosnova davkov.

(Dalje.)

Državna uprava računa na to, da bi drugo leto, ko ima stopiti novi davčni zakon v veljavo pridobitninski in dohodninski davek znašala 46,142.000 gld., ako bi ostala sedanja davčna uredba. Novi davki, to je občni pridobitninski davek, davek od delniških družeb, progresivni osebni davek in davek od plač, bi pa znašal najmanj 57,741.000, največ 66,144.000 gld. Seveda te številke niso povse zanesljive.

Ker pa vlada ne misli povikšavati z davčno reformo državi dohodkov, temveč hoče le davek pravičneje razdeliti, bi se to, kolikor bi novi davki presegali sedanje, razdelilo mej davkoplačevalce. Ponižal bi se nekoliko hišni in zemljiški davek, pridobitninski za najnižje davkoplačevalce, nekaj bi se odkazalo posamičnim deželam in delniškim družbam bi se nekoliko davek znižal, ko bi vspeh novih davkov bil ugoden. Posamičnim deželam se bode le kedaj dalo nekoliko od doneska direktnih državnih davkov, če se odreko, da se bodo pobirale priklade na novi osebni davek. Zemljiški davek se bode znižal za najmanj 10% in za največ 15%. Sedaj se plačuje zemljiškega davka 37 1/2 milijona goldinarjev na leto, potem pa bi se ga 31 4/5 do 33 3/4.

Hišni davek se bode ponižal za 10% do 12 1/2%, torej vkupe za 3,416.000 do 4,270.000 gld. na leto.

Vpeljala se bodo nova določila glede določitve davkov. Dosedaj so pridobitninske in dohodninske davke določevale davčne oblasti in v ta namen imele najete skrivne poizvedovalce, da so jim naznanjali, koliko ima kdo dohodkov. Po novi davčni uredbi bodo pa davek določevale posebne komisije, v katere bode polovico članov imenoval finančni minister, polovico jih pa bodo volili davkoplačevalci sami.

Pridobitninski 8 davek, ki bode obsegal sedanji pridobitninski in dohodninski davek, bode se znižal za 20%, oziroma celo 25%. Ponižaval se bode pa davek le nižjim in srednjim obrtnikom, večjim pa ne. Revni obrtniki, ki delajo največ z enim delavcem ali učencem, bodo se mogli obrtnega davka popolnoma oprostiti.

Sedaj plačujejo uradniki in nastavljeni dohodninski davek II. razreda. Če nimajo 630 gld. dohodkov so davka oproščeni, do 1050 gld. plačujejo 1% davka od dohodka, potem pa od vsacih 1050 gld. jeden odstotek več. Od sedaj bodo uradniki s plačo od 630 do 3200 gld. plačevali osebni dohodninski davek, uradniki, ki imajo pa višjo plačo, bodo plačevali še poseben davek od plače. Davki, ki jih bodo uradniki v bodoče plačevali, bodo nižji od sedanjih davkov.

Dosedaj so bili prosti davka živeči od obresti

kapitalov plačevati bi bili sicer morali dohodninski davek, a večini državnih papirjev je zagotovljeno oproščenje davka, in zatorej ni bilo obdavčenje mogoče. Poleg tega pa davčne oblasti za take ljudi niso mogle izvedeti. Sedaj bodo pa taki ljudje morali plačevati osebni davek. Napovedati bodo morali svoje dohodke in bodo davčne cenilne komisije jim odločile davek.

Delniške družbe, zavarovalnice itd. sedaj plačujejo pridobninski in dohodninski davek, v bodoče bodo plačevale le jeden davek, ki se bode odločil po čistem dohodku. Če ne bode imelo podjetje čistega dohodka, se bode naložil majhen davek na kapital, ki je vložen v podjetje. Tistim zavodom, ki imajo le človekoljuben namen, in ne merijo na dobiček, se bodo dovoljevale olajšave od davka ali pa celo oprostitve.

Osebni davek, ki se vpelje se bode začel za navadne ljudi pri dohodkih s 600, za uradnike pri dohodkih s 630 gld. in se bode pri višjih dohodkih odmerjal po višji ceni. Tisti, ki ima 600 gld. dohodka bode plačeval od vsacih 100 gld. dohodkov 60 kr., tisti pa, ki ima 4200 gld. dohodkov, bode plačeval od vsacih 100 gld. 2 gld. 70 kr. in tisti, ki ima 48.000 gld. dohodka, bode plačeval od vsacih 100 gld. 3 gld. 90 kr.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

VIII.

(Dalje.)

Vojsk z Indijanci v severozapadnih teritorijah in v ameriški puščavi, v sedem- in osemdesetih letih, bi ne bilo mogoče brez te železnice. Naposled se je pa pokazalo, da je bil popolnoma neopravičen strah, da bi železnica ne mogla plačati dolgov. Že 1880. leta se je prebivalstvo v okoliših te železnice namnožilo na poldrugi milijon. Železnica ni le izplačevala tekočih stroškov, temveč je plačevala tudi državi dolg in dala povod grajenju drugim dopolnjujočim progam. V osemdesetih letih so štiri nove železnice se zgradile čez ameriški kontinent od Atlantskega oceana do Tihega morja. Sedaj veže pet železnic Atlantski ocean s pristanišči Tihega morja in kolikor se more soditi po letnih računih se pri vseh izplačujejo stroški in še delničarji dobivajo dividende. Prebivalstvo v njih okoliših se je še pomnožilo nad tri milijone in se hitreje množi, kakor drugod v Zjedinjenih državah.

Izhodne točke prekokontinentalnega prevoza v našem času je mesto El-Paso na meji Teksasa in Meksike, Albuquerque na teritoriji Nove Mehike, Denver v Kolorodu, Salt-Lake, City, Utaku, Cheyenne, Wyoming, Fogo v Severni Dakoti in Winnipeg v britanski pokrajini Ma-

nitobi. Od Atlantskega obrežja do teh krajev more potnik izbrati kakeršno koli iz nekaj desetih železnic, ki se zjedinja v teh točkah, dalje na zapad pa mora potovati po jedno petih prekokontinentalnih prog. Najsevernejša je kanadska tihooceanska železnica (Canadian Pacific R. R.) ki se začneja v Winnipegu in vodi do mest Viktorija in Vancouver, ob zalivu Vancouver ob Tihem morji. Ta železnica je dodelana in odprta še le pred štirimi leti in v finančnem oziru stoji skoro bolje kot njene starejše ameriške tekmovalke vsled razmerne premosti in kratkosti proge, jako rodovitne zemlje, obilnosti lesa, kožu-hovine in rudnin v ozemlju, ki k njej pripada, in vsled prevladanja angleškega trgovskega brodovja na Tihem morji. Ko se je odprla ta železnica, sta dve tretjini prekokontinentalne prevozne trgovine Zjedinjenih držav in Evrope s Kitajem, Japonske, otoki Tihega morja in celo z Avstralijo za zmiraj prišli v roke te proge, posebno vsled obilnih podpor angleške države jadernicam in zlasti parobrodom Tihega morja. Mesta Winnipeg, Victoria in Vancouver, izhodne točke so čarovno naraščale. Zemlja se hitro naseljuje, zlasti z izseljenci iz severne angleške Kanade, kjer so nestrpeljivost in razpori krajnih strank se poslednja leta močno poostrila in prete, da pride do popolnega razpora. Mnogobrojne stranske železnice grade se slednje leto, vedno dalje prodirajoč na sever po jako rodovitnih, mnogobrojnih dolinah severne Kanade, in glavna proga že sedaj težko zmaguje množino blaga, katero mora prepeljavati in katera narašča slednje leto.

Najsevernejša iz prekokontinentalnih železnic, severna tihomorska železnica (Northern Pacific R. R.) se začneja s tremi ločenimi progami, jedno iz Čikaga, drugo iz Dulutha, najzapadnejšega pristanišča Gorenjega jezera in tretja iz Winnipega, v pokrajini Manitoba. Ta proga drži skozi države Wisconsin, Minnesoto, Severno Dakoto, Montano in Ohio in se končuje v državi Washington s pristaniščama Seattle in Tacota ob Pugetsundesu in v državi Oregon s pristaniščem Portland ob reki Kolumbii. Ta železnica preseče na mejah Minnesote in Severne Dakote dolino Severne Rudeče Reke (Red River of the North), v kateri ima mnogobrojne postranske proge in katera dandanes velja za žitnico Zjedinjenih držav; po kakovosti in množini pšenice, stoji gotovo na čelu vseh drugih delov Zjedinjenih držav. Države Minnesota, Severna Dakota in Montana se hitro naseljujejo. Prebivalstvo se je v njih minolo desetletje podvojilo, posebno ker se je priselilo mnogo nemških in škandinavskih poljedelcev, in pšenice se slednje leto več pridelala. Velikanske kmetije z desetisoči akri obdelane zemlje, s parnimi plugi in z vsemi najnovejšimi poljedelskimi stroji so ob ti progi. Imel sem priložnost nekatere ogledati in se seznaniti s podrobnostmi in stroški pridelovanja, in mogel nisem razumeti, kako da ruska pšenica uspešno tekmuje z ameriško, in kje je tajnost tega, da še vedno zavzemlje važno mesto v svetni trgovini? V nedragem delu ali pa stalnih zgubah poljedelca, ki se pa pokrivajo iz drugih virov.

svojih deležev in upamo, da bodo imenovani krogi z veseljem pristopili takemu društvu, katero je danes v Ljubljani najbolj potrebno in koristno. Začetek tega društva naj bi bil ta, da si društvo naredi na primernem kraju opekarno z veliko pečjo, katera se da s časom tudi razširiti.

Ako bi bil vspeh opekarne dober in srečen, kar je pa gotovo pričakovati, ker opekarne se še v navadnih časih povsod dobro obneso, potem naredi društvo lahko korak naprej in se more baviti tudi s drugo svojo nalogo, namreč s stavbenim podjetjem sploh.

Na ta način mora društvo imeti najbolj vspehe in denar, katerega danes pokladamo na oltar skupnega delovanja v svojo in naših someščanov korist, ne bode nikdar zgubljen, marveč nesel nam bode dobre obresti, naše someščane pa preskrboval s cenim stavbenim materialom itd.

Pristavljajoč končno, da je po našem mnenju za to društvo treba nabrati 50.000 gld. do 100.000 gld., od katerih bode jedna četrtnina takoj po ustanovitvi društva, ostanek pa po potrebi na zahtevanje dotičnega odbora v gotovini vplačati, usojamo se tem potom vabiti vse p. n. prave prijatelje naših po potresu prizadetih someščanov, da blagovolijo izjaviti na priloženi poli sub ./. , če in s kolikimi deleži so pripravljeni pristopiti k stavbenemu društvu, ako se ta ustanovi.

Poraba asfaltnega laka za pleskarje.

Asfaltni lak je debela, sirupu podobna raztopljina asfaltova s primešanjem črne smole v bencinu z dodatkom terpentinovega in lanenega olja. Da se naredi, stopi se 10 delov gorskega asfalta, 10 delov kotranovega asfalta, 10 delov ameriške smole, 2 dela voska in 2 dela parafina. Raztopljeni masi pridene se 40 delov dobrega lanenega firneža in dva dela suhega pariškega modrila.

Mej neprestanim mešanjem se tekočina tako dolgo greje, da se začne vzdigovati par in sedaj se začne s poskušanjem. Če se ohlajena poskušnja daje vleči v tenki niti, če ne daje, če se vroča vlije na papir, nobenih tolskih peg ob kraji, se pusti vse tako ohladiti, kolikor mogoče, da ne postane preveč gosta in pridene se 10 delov bencina in 10 delov terpentina.

Z asfaltnim lakom damo lahko naravnemu lesu ali pa tudi že popleskanemu lep lesk in kakeršno koli barvino premeno. Za zredčenje tega laka služi bencin in se to zredčenje priporoča že pri prvem pleskanju v večji ali manjši meri, kakeršno barvino spremenjeno že hočemo imeti.

S poskušnjo na les jednake vrste, se prava barva kmalu doseže. Pri novem lesu je treba večkratnega pleskanja, ako se hoče lesk doseči, priljubljeni motni plesk se pa doseže že z jednokratnim pleskanjem, tako da se delni gladki plesk doseže z drugim pleskanjem z bencinovo, nekoliko zgoščeno raztopljino asfaltnega laka.

Asfaltni lak ima pred drugimi to prednost, da se v malih minutah že posuši, da se dobro drži, mu ne škoduje

voda, ne kislina, ne špirit in slador, na svetlobi in na solnci ne obleti. Bencin in petrolej mu pa škodujeta.

Asfaltov lak je jako po ceni. Ko bi pleskanje kake oprave veljalo z lanenim oljem 3 gld., velja z asfaltovim lakom samo kacij 25 kr. Tudi je ta lak jako dober za slamnike, vozove in šotore.

Obrtnijske raznoterosti.

Poliranje. Stare fino zrezljane lesene stvari izpoliraj, ako zmešaš $\frac{1}{2}$ litra lanenega olja, $\frac{1}{2}$ litra angleške ale, jajčni beljak, 32 gramov francoskega špirita in 20 amonjakovega špirita in vse dobro zmešaš, predno rabiš. To se kaplja na platneno cunjo in stvari namažejo potem pa izpolirajo s svilen cunjo. Taka politurna tekočina se dolgo ohrani, ako je dobro zamašena.

Zguba svetlobe pri električnih lučnih svetilnicah po steklenih zvoncih. Sedaj se je mislilo, da električna luč zgubi mnogo svetlobe, če se čez njo dene moten stekleni zvonec. Z natančnim merjenjem svetlobe so se pa prepričali, da ne zgubi le malo svetlobe, temveč se svetloba le enakomernje razdeli.

Preosnova davkov.

(Dalje.)

Nov pridobitninski davek bode kontigentiran davek, to je država bode določila za vsako leto, kolikor jej mora ta davek donášati in potem se bode pa na davkoplačevalce ta svota razdelila. Po sedanjem zakonu pa ni bilo ničesa določenega, koliko mora ta davek znašati. Za prvo davčno dobo se bode pridobitninski davek določil na 17,732.000 gld., potem se bode pa vsaki dve leti za 2.4% povečšal. To bode trpelo najdalje do 1907. leta, kadar se bode davek na novo zakonito uredil.

Vlada to naraščanje davka utemeljuje s tem, da se obrtniki vedno množe in obstoječe trgovine vedno bolj napredujejo. To je pa le deloma resnično, nekateri obrti pa celo hitro propadajo. Tudi ne more nikdo vedeti, če bodo bodočih deset let obrtnije napredovale. Zaradi tega se nam zdi to naraščanje davka neutemeljeno.

Davkoplačevalci se glede pridobitninskega davka razdele v štiri razrede. V prvi razred pridejo tisti obdačenci, katerim se predpiše nad 1000 gld. davka, v drugi razred tisti, ki plačujejo nad 150 do 1000 gld., v tretji, ki plačujejo nad 30 do 150, in v četrti razred pa tisti, ki ne plačujejo čez 30 gld. letnega davka.

V te razrede se za prvo davčno dobo uvrste vse one osebe, ki so plačevale prejšnje leto pridobitninski ali pa dohodninski davek prvega in drugega razreda od podjetja ali posla, od katerega bode po novem zakonu plačevati pridobitnino. Izvzeti bodo pa krošnjariji in potujoči obrtniki, za katere bodo veljale druge določbe. Od oseb, ki plačujejo sedanji dohodninski davek drugega razreda

pridejo v poštev zlasti pisatelji, umetniki, zdravniki, živinozdravniki, babice in osebe, ki dajo zasebni pouk, nadalje tobačni trafikantje, prodajalci kolekov, poštarji in loterijski kolektantje.

Za prvi in drugi razred pridobninskega davka se bodo napravili pridobninski davčni okraji, ki se bodo jemali z okoliši trgovinskih zbornic. Finančni minister bode smel iz več okolišev trgovskih zbornic jedne dežele narediti jeden davčni okoliš, a smel bode pa tudi okoliš kake trgovske zbornice razdeliti v več okolišev. Za prvi in drugi razred pridobninskega davka bodo davčni okoliši mesta, ki imajo nad 20.000 prebivalcev in pa sedanji politični okraji. Mesta, ki imajo svoje statute, a nimajo 20.000 prebivalcev, se uvrste v okoliš političnega okraja njih okolice. Tudi v tem oziru bode finančni minister smel ukreniti kake premembe.

Davkoplačevalci vsacega razreda v kakem davčnem okoliši bodo davčne družbe. Finančni minister bode pa vendar smel, kolikor bode šlo za obdačence 1. in 2. razreda, gotove vrste obdavčenih podjetij istega davčnega razreda v istem trgovsko-zborničnem okoliši združiti v posebne davčne družbe. Obdavčence uvrste v družbe davčna oblastva I. instance. Proti temu uvrščenju se bode mogoče pritožiti na deželno finančno oblastvo.

Za vsako davčno družbo se bode imenovala posebna pridobninskodavčna komisija. Predsednika in podpredsednika tem komisijam bode imenoval finančni minister. Tudi bode finančni minister smel koga imenovati za predsednika več takim komisijam. Polovico članov finančne komisije bode imenoval finančni minister, druge bodo pa volili davkoplačevalci. Finančni minister bode tudi določil, koliko članov naj ima vsaka komisija.

Za vsako deželo bode še posebna komisija. Ta komisija bode imela odločevati o pritožbah proti odmerjenju davkov po prvi komisiji. Poleg tega bode deželna komisija smela povedati svoje mnenje in staviti predloge, kako naj se razdeli davek na posamične davčne družbe. Število članov deželne komisije določil bode finančni minister. Polovico njenih članov bode imenoval finančni minister, drugo polovico, bode pa volil deželni zbor iz mej oseb, ki morajo pridobitninski davek plačevati in sicer kolikor je moč jednako število iz vseh štirih davčnih razredov. Predsednika in njegovega namestnika imenuje finančni minister.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Gniloba trtnih korenin. Ta bolezen se prikazuje v vinogradih, ki imajo vlažno prst. Prof. J. Dufour priporoča kot sredstvo proti tej bolezni modro galico. Hudo napadene trte naj se izrujejo, in kraj, kjer so stale, naj se očisti korenin in namoči z galičino raztopljino. Manj poškodovane trte naj se polivajo s tako raztopljino in zemlja okrog njih. Vspeh se pa doseže še le drugo leto.

Odstavljanje žrebet. Če žrebe zgubi prvo dlako in začne dobivati na glavi, vratu, plečih, in po stegnih svetlo in gladko dlako, se brez skrbi odstavi. To se pa more zgoditi polagoma in se tem lažje zgodi, če se žrebe že poprej ločeno

od kobile privaja ovsu. Sprva naj se žrebe in kobile ločita za nekaj ur in potem vedno dalje, dokler se ne odvadita. Žrebe, ko se loči od kobile, katera gre na delo, naj se dene v tak kraj, da se ne poškoduje, ker bode z vsemi silami h kobil sililo. Pri tem se zelo segreje in se mu ne sme dati precej vode.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

VIII.

(Dalje.)

Osredna tihomorska železnica, ki je zapadna polovica te proge, se v San Francisku razdvojuje, jedna proga gre na sever do Portlanda v Oregon, druga na jug do mesta Los Angelesa, kjer se združuje z južnotihomorsko železnico, katera jo nadzoruje, kakor sem že višje omenil, in je tako jedina železniška sistema za vse tihomorsko obrežje na jug od Portlanda in na sever od Los Angelesa, v daljavi več nego tisoč angleških milj. Mnogobrojne proge drže od nje na vse strani, vežoč na jedni strani primorska mesta in poljedelske kraje zapadnega dela, na drugi strani doline Skalnih gorâ in njih mnogobrojne rudnike z glavno progo. Ves južni Oregon in vsa Kalifornija izvzemši Los Angeles in pripadajoče mu ozemlje na krajnem južnem konci države, je v rokah te sisteme, ta sistema tlači z vseh strani ogromno trgovino San Franciska, in vsled tega, da so vsi dohodi k temu mestu v rokah južne tihomorske železnice, je jako dvomljivo, da bi se v bližnji bodočnosti razmere zboljšale. Kakor je znano je San Franciska na dolgem in ozkem polotoku, katerega loči od kontinenta morski zaliv, ki je njega pristanišče.

Južna tihomorska železnica ima v rokah ne le vso zemljino žrino, temveč tudi vse obrežje tega zaliva, tako da nobena druga železnica ne more v mesto brez njenega dovoljenja. Pokupila je zemljo, ko je bila še po ceni, a sedaj se je pa tako neizrečeno podražila, da bode razlaščenje pravice na to pot stalo nečuvane svote in vsaj dosedaj so se ustrašile tega razlaščenja vse družbe, ki bi rade prišle v San Francisko z vzhoda; lažje je zgraditi celo novo prekokontinentalno železnico do Denvera ali Sault Lac Cityja, poltisoč milj po gorah in puščavah, kakor pa priti v San Francisko in vsled tega je naraščanje tega mesta poslednji čas se jako zakasnilo. Če tudi ima San Francisko izvrstno zemljepisno lego in pristanišče, ki se ne da z drugim primerjati, vendar Portland na severu in Los Angeles na jugu gotovo počasi ali gotovo nase potegneta jedno za drugo vse panoge njega trgovine in obrtnije in razmerno hitreje naraščata, kakor San Francisko.

Začenjajoč se z mnogobrojnimi panogami v državah Texasa, Arkanzasa, Illinois, Missourija, Iowe, Kanzasa, Nebraske in Kolorada je najznameniteja po številu izkoriščenih milj (9316 milj v začetku 1892. leta) železnična

pozneje pa se oziroma lotila tudi stavbinskega podjetja v veliki meri. Na ta način ustvarila se bode obstoječim podjetjem konkurenca, ki bode gotovo ugodno vplivala na znižanje cen za stavbinska dela. Človekoljubna tendenca projektovane zadruga našla je v meščanskih krogih mnogo simpatij, kar je razvidno že iz tega, da je že do 28. maja bilo podpisanih deležev za 80.000 gld.

Ko se je potem sklenilo, da se ima sestava združnih pravil prepustiti odboru, prestopilo se je k volitvi ter so bili v odbor voljeni sledeči gospodje: notar Ivan Gogola, posestnik Julij Kantz, inženjer Pavlin, posestnik in trgovec Vaso Petričič, posestnik Karol Polak, trgovec Avgust Skaberne, trgovec Ferdinand Souvan, posestnik Fran Štrukelj, odvetnik dr. Viktor Supan, posestnik Fran Trček, posestnik Ivan Velkoverh in nadinženjer Fran Žužek. Funkcionarje voli odbor iz svoje srede. Želeti je le, da bi novo društvo čim prej pričelo svoje delovanje in da bi našlo povsod one simpatije, ktere v resnici zasluži.

Zanimanje za to važno društvo rase čedalje bolj in z veseljem beležimo, da so se ideje oklenili pristaši vseh strank. Že do sedaj je zagotovljena ustanovna glavnica 100.000 gld., a da bi moglo društvo koj v začetku lotiti se vspešno svoje naloge, se je sklenilo dobiti še 100.000 gld., tako da bi ustanovna glavnica znašala 200.000 gld. Tudi knezoškof ekscelenca dr. Missia je društvu pristopil in mu obljubil svojo podporo.

Ker je odbor se izrekel, da se naj meščansko stavbinsko društvo konstituirajo kot delniško društvo, imelo bo društvo prostejše roke in se bo moglo svobodnejše gibati. Ker bo društveno delovanje v splošno korist, bi bilo želeti, da mu pristopi kolikor več članov, kar je toliko lažje, ker ni treba več kakor 25 odstotkov podpisane kapitala koj plačati, ostali del pa se bo v primernih obrokih plačal.

Želeti je vsekako, da društvo vsaj v bodočem letu ne začne le z opekarno, temveč tudi s stavbinskimi deli. Drugo leto se bode v Ljubljani zidalo toliko, kolikor se še ni nobeno leto in se bode pozneje težko še katero. Večina hiš, ki se ima podreti, se bode na novo zidala prihodnje leto. Treba je pa, da bi za zidanje se dosegle primerne cene. To bode pa le mogoče, če začne omejeno društvo svoje delovanje in da ne bode iskalo čezmernega dobička. Stavbene cene v Ljubljani so letos le zaradi tega tako visoke, ker ni dovolj konkurence. Sklicevanje na draginjo delavcev je le prazen izgovor, kajti delavci so le malo bolje plačani kakor drugo leto, le podjetniki bi radi nakrat obogateli.

Obrtniške raznoterosti.

Bengaličen ogenj. 4 dele solitarno-kislega barita ali solitarno-kislega stroncijana se v železni kozi nad majhnim ognjem razgreje. Ko je vse razbeljeno, se vzame z ognja in pridene del šelaka, ki se hitro topi, in spoji s stroncijanom ali baritom. Vse se z železno lopatico dobro premeša. Ko se ohladi, se zmelje zmes v prah in hrani v pušicah ali škat-

ljicah. Če se hoče doseči potreben efekt, pridene se 2—2 1/2 % magnezijevega praha. Z baritom se dobi zelen, s stroncijanom pa rudeč ogenj.

Dobro sredstvo zoper hišno gobo je petrolej. Če se ž njim namažejo lesene ali zidane stene, gobe odpadejo. Na ta način dajo se gobe popolnoma odpraviti.

Kit za porcelan. Prozoren kit za porcelan, ki se rabi kot navaden porcelanski kit se napravi, če se v zaprti steklenici razpusti 75 delov na koščke razrezanega kavčuka v 60 delih kloroforma in pridene še 50 delov nastiksa in vse se pusti tako dolgo stati na mrzlem, da se vse razstopi.

Kmetijstvo.

Preosnova davkov.

(Dalje.)

Pri volitvah v deželno pridobninsko davčno komisijo bode smel voliti deželni zbor tudi osebe, ki niso deželni poslanci, ako plačujejo pridobninski davek.

V komisije posamičnih okolišev volijo člani prvega in drugega pridobninskodavnega razreda neposredno ravno tako tudi obdavčenci tretjega in četrtega razreda v onih mestih, ki so zase pridobninskodavčni okoliš. V vseh drugih slučajih voli se po volilnih možeh. Na vsacih dvajset taci davkoplačevalcev pride jeden volilen mož. Voliti se more osebno, ali pa s tem, da se pošlje izpolnjena glasovnica volilnemu komisarju. Voliti se bodo smeli le tisti moški plačevalci pridobninskega davka, ki so že izpolnili 24. leto in vživajo vsi državljanske in politične pravice. Voliti se torej ne bodo smele osebe, ktere so bile kaznovane zaradi taci zločinov, in pregreškov, pri katerih se za določeni čas odtegnejo državljanske pravice. Ravno tako se ne smejo voliti kridatorji.

Kdor je izvoljen, mora prevzeti izvolitev.

Volitev bodo smeli odkloniti državni in deželni poslanci, osebe, ki so izpolnili 60. leto, ali katere ovirajo kake telesne hibe, in pa osebe, ki so v kaki cenilni komisiji za osebni davek.

Komisijski člani ali njih namestniki volijo ali imenujejo se navadno na štiri leta. Vsaki dve leti izstopi polovica imenovanih in polovica voljenih članov. Kateri izstopijo prvi pot, določil bode žreb. Izstopivši se zopet lahko pokličejo v komisijo.

Te komisije so sklepčne, ako je pri njih zborovanjih poleg predsednika ali njegovega namestnika vsaj polovica članov. Če prvič seja ni bila sklepčna, je druga seja sklepčna, naj pride kolikor koli članov, ako se to v povabilu omeni. Komisija odločuje z absolutno večino navzočih članov.

Če se glasovi razcepijo in se za nobeni davčni postavek ne dobi večina, se prištejejo glasovi za največje obdačenje k glasovom za bližnji postavek, če se še ne najde večina, pa se vsi ti glasovi prištejejo glasovom za sledeči nastavek, dokler se ne dobi absolutna večina. Ko bi n. pr. štela komisija dvanajst članov in bi v kakem slučaju 2 glasova za 10 gld. davka, 3 za 8 gld., 2 za 7 in 1 za 5 gld., se najprej k tistima dvema glasovoma, ki

sta za 10 gld. prištejejo tisti trije glasovi, ki so za osem goldinarjev davka, ker pa to znaša še le pet, se sedaj prištejeta še tista dva, ki sta za 7 gld. davka. Tako dobimo 7 glasov, torej nadpolovično večino in odločilo se bode 7 gld. davka.

Kadar bode pa šlo za obdačenje kacega komisijskega člana, njegove žene, ali pa ljudij, ki so ž njim v bližnjem sorodstvu ali svaštvu, bode dotični član moral ostaviti sejo. Predsednik mora v takem slučaju odstopiti predsedstvo svojemu namestniku ali kakemu članu.

Ravno tako se postopa, če gre za obdačenje kacega podjetja, pri katerem je kak član neposredno interesovan. Tak član mora torej ostaviti sejo.

Vsi člani dolžni so strogo molčati o vsem, kar zvedo pri komisijskih obravnavah o razmerah davkoplačevalcev.

Oni člani komisij, ki niso državni uradniki, morajo obljubiti s tem, da sežejo v roko, da bodo o tacihi stvarih molčali. Načelniki in člani komisij, ki niso aktivni državni uradniki, imajo pravico, da se jim povrnejo potni stroški. Razen potnine pa člani ne dobe nobene odškodnine.

Ko bi kaka komisija se zaradi neudeležbe pri volitvi ali zaradi motenja volitve ne mogla sestaviti, ali če bi komisija v določenem času ne končala svojega dela, bode finančni minister njene pravice izročil predsedniku komisije.

Pri odmerjenju pridobninskega davka, bode komisija morala gledati na to, da se dobi tisti davek, kateri se bode odločil za kako davčno družbo. Nje naloga bode torej, ta davek razdeliti na posamične davkoplačevalce.

Če je pri kakem podjetju dohodek bolj delavski zaslužek in kapital dosti ne pripomore, se bode smel davek nekoliko nižje odmeriti.

Če ima kako podjetje več podružnic, se davek, če podružnice ne spadajo v isti davčni okoliš, za vsako podružnico posebej določi. Če so podružnice v istem davčnem okolišu kakor glavno podjetje, se mora davek skupno določiti. Ravno tako se davek ne bode posebno določil pri tacihi podružnicah, ki so z glavnim podjetjem tako zvezane, da se njih dohodek zase ne da določiti.

Če se v isti vršbi vrši več podjetij, kakor če se delajo šivalni stroji ali bicikli, se davek določi za vse vkupe, ali pa za vsako izdelovanje posebej. Posebno se mora to zgoditi, če obdačenec to zahteva.

Pridobitninski davek se predpiše v oni davčni občini, kjer se izvršuje podjetje. Pri stavbenih podjetjih se predpisuje davek ondu, kjer je kako vršbeno vodstvo.

Če se kaka vršba razteza na več občin, se bode razdelil davek na dotične občine potem, kolikor je vršbe v kaki občini in potem, kake stroške ta občina napravlja. Tudi Tudi obseg zemlje podjetja v posamičnih občinah se bode mogel vpoštevati.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Žito — krma prašičem. Žito je jako dobro za krmo prašičem in se dandanes jako rabi, ker je po ceni. Posebno dobra je pšenica. Po njej se prašiči hitro debele. Samo to se

opazi, da meso in špeh ni prav okusen, ako se prašičem daje preveč pšenice. Rž se mora mladim živalim dajati previdno, za odrasle prašiče je pa jako dobra krma. Ječmen je najboljši za prašiče, pa tudi oves ni slab in je posebno dober za prasičke. Dajati pa se mora prasičkom poleg žita mleka ali pa sočivja.

— **Majova bolezen pri čebelah.** Ta bolezen se prikazuje v maji. Večkrat čebele zlete iz panja in poskušajo, da bi odletele na pašo, pa ne morejo. Padejo na tla, lezejo na vse strani in padejo kmalu na hrbet. Ta bolezen je jako nevarna. Večkrat zaradi nje poginejo celi panji. Ta bolezen prihaja od tod, da v maji nastane nakrat zopet mraz in čebele ne morejo do potrebne hrane. Zato je pa treba čebelnjak dobro krmiti, če se začne prikazovati ta bolezen, pa bode kmalu jenjala.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

VIII.

(Dalje.)

Po nekaterih delih atlantske in tihomorske železnice ni nobene vode, in vsak vlak vzame seboj nekaj vodnih vagonov, obstoječih iz železnih ali lesenih sodov, zvezanih z lokomotivo z gutaperčnimi cevmi; služniki in delavci pri železnici na teh progah preskrbujejo se z vodo iz teh sodov, in ohranitev vode je dovolj težka naloga, kajti izhlapienje v teh puščavah je nenavadno močno, posebno kadar vlečejo južni vetrovi, ki napravljajo prave peščene viharje in v čudovito kratkem času izsuše cele rezervare. Postajališča in stanovališča službenikov se v teh krajih delajo z dvojnimi stenami in strehami. Veter nosi pesek s tako močjo, da morajo službeniki pri železnici po letu nositi posebne maske, drevje pesek popolnoma prebije. Brzjavni koli menjajo se vsake štiri mesece, ker se spodnji deli kar do polovice predrgnejo s peskom.

Ne glede na vse te zapreke, si človek slednje leto osvoji nekaj puščave in si jo premeni v cvetoče železnice. Ko je mogoče pravilno namakanje, pa storita rodilno moč zemlje in podnebje to svoje in gola puščava se v nenavadno kratkem času premeni v sadne vrtove, in sadje je tako dobro, da se lahko drago prodaja na trgih velikih vzhodnih mest Zveznih držav in posestniki vsled tega hitro bogate. Hruške, jabolke, češplje, breskve, mandeljni, orehi, oljke in zlasti grozdje so v puščavi neprekosljivi; poslednji čas jeli so napravljati ne le navadna vina, temveč tudi šampanjec, o katerem se govori, da ni dosti slabši od francoskega.

Vse, kar sem že poprej povedal o veliki ameriški puščavi, velja tudi za ozemlje najjužnejše ameriške prekokontinentalne železnice — južno-tihomorske proge, o kateri sem že večkrat omenil. Ta proga se začneja z nekolikimi panogami državah Texasu in Louisiani, pri čemer so glavni izhodni kraji Novi Orleans, Galveston in San Antonio. Drži po južnih delih Texasa, po ozemlju Nove

svoje pravice. Sedaj zahtevajo evropske vevlasti radikalne reforme v namen varnosti kristjanov v Armeniji. Turška vlada se upira tem reformam, ker bi bile reforme v varstvo kristjanom napram Turkom; trdi celo, da se vevlasti nimajo pravice vmešavati v turške zadeve. Brezdvomno je pač, da bodo vevlasti vedele varovati svoje pravice ondi, da bodo Turčijo primerno poučile o tem in kratko malo zahtevale, da se reforme v varstvo prebivalstva armenskega zvrše.

Obrtnija.

Meščansko stavbinsko društvo.

Naš list je vedno zagovarjal pravice obrtnikov proti kapitalistom in zaradi tega bi tudi sedaj ne mogel prav za prav zagovarjati osnove meščanskega stavbenega društva. To društvo bode brez dvombe imelo bolj ali manj kapitalistični značaj in bode gotovo škodovalo dosedanjim stavbenim obrtnikom. Že sedaj imamo v Ljubljani stavbeno družbo, ki je tudi tako kapitalistično podjetje.

Če je pa naš list vzlic temu z veseljem pozdravljal osnovo meščanskega stavbenega društva, so temu pač povod le posebne razmere. Potres je razrušil našo Ljubljano in treba je napeti vse sile, da se obnovi deželno stolno mesto. Vsak ima dolžnost k temu po svojih močeh pripomoči. Gospodarji ljubljanski niso v najboljših razmerah in nekateri se bodo močno zadolžili, da obnove podrte hiše. Treba je pa hitrega grajenja, da se v kratkem pomore velikemu pomanjkanju stanovanj v našem mestu.

Take izredne razmere opravičujejo tudi marsikaj, kar bi ne bilo priporočati pri normalnih razmerah. Vzlic temu bi z ozirom na varstvo obrtnikov bilo težko priporočati osnovo kapitalističnega podjetja, da niso stavbeni podjetniki naravnost prisilili meščanov k samopomoči.

Osnovali so bili nekako zvezo, da povzdignejo stavbene cene in podraže stavbeno gradivo. Izgovarjajo se na draginjo delavcev, a to je pa vse neosnovano. Delavci so le malo dražji, kakor v navadnih razmerah, stavbeni mojstri so pa cene kar podvojili. Opeka je tako draga, kakor še ni bila nikdar. Ta kartel se je na videz razbil, ali kartelirane cene so pa ostale. Pri teh razmerah ki so nastale v Ljubljani, bi bilo absolutno nemogoče, obnoviti mesto. Stavbeni mojstri ne spoznajo, da jih vežejo kaki oziri na druge meščane, temveč le gledajo, kako bi sami hitreje obogateli. Pri taci razmerah seveda so morali zgubiti vsi simpatije prebivalstva.

Stavbeni obrtniki so se sami postavili popolnoma na egojistično kapitalistično stališče in zato ne morejo zameriti, če se bodo pobijali tudi s kapitalističnimi sredstvi. Če ne še zdaj, ali pozneje utegnejo še obžalovati svoje sedanje postopanje. Nad njimi se utegnejo usrečevati še besede Kristusove: „Kateri za meč prijemajo, bodo z mečem pokončani!“

Stvar ni ostala prikrita svetu, temveč prišla je v svetovne liste in pa v državnem zboru se je že tudi

omenjala. Pozabila se ne bode tako hitro in vse to bode slabo vplivalo na daljno socijalno zakonodajo. Če so stavbeni obrtniki tako pripravljeni izkoristiti bedo svojega bližnjega, kdo jih bode še zagovarjal in varoval pred kapitalizmom. Slabo pa zna tudi za druge obrtnike to postati. Zastopniki kapitalističnih načel so bodo izgovarjali, da tudi drugi obrtniki niso nič boljši, naj se jim le prilika ponudi, da je torej potrebno, da z obrtno svobodo omejujemo njih moč. Sklicevali se bodo seveda lahko na bogate dunajske mesarje, ki na podoben način izkoriščajo prebivalstvo.

Sicer pa moramo omeniti, da stavbeni podjetniki, kakeršne imamo sedaj po mestih, ne morejo se več prištevati navadnim obrtnikom, temveč kapitalistom in se zato mora ž njimi kot s takimi ravnati.

Tudi na Dunaji so že mnogo premišljevali, bi li ne kazalo osnovati veliko občinsko mesarijo. To bi se že bilo davno zgodilo, da stranki ne potrebuje pri volitvah velicij mesarjev. Protisemitje so poprej vedno to zahtevali, a pri zadnjih volitvah so jih pa podpirali mesarji, in to je dr. Luegerja nagnilo, da je na shodu mesarjev zavzel drugačno stališče. Mnogi prijatelji dunajskega prebivalstva so pa še vedno prepričani, da se le z občinskimi mesnicami bodo dale doseči normalne mesne cene. V Budimpešti so jih pa na ta način že dosegli. V Ljubljani se pa upa z osnovo meščanskega stavbenega društva doseči normalne stavbene cene.

Če so hoteli stavbeni obrtniki, da se bi oziralo na njih koristi, bi sami ne bili smeli pozabiti koristi občnosti. Vsak stan ima pravico do varstva, a za to pa tudi ne sme pozabiti, da je član občne človeške družbe in mora se zavedati, da ima tudi dolžnosti do nje, katerih dolžnosti ne sme prezirati, če neče, da se bode to enkrat maščevalo nad njim.

Obrtnijske raznoterosti.

Panamski prekop. Francoska družba namerava panamski prekop prodati nekemu ameriškemu sindikatu, ki ga bode dodelal. Francozi bodo torej imeli zgubo, Američani pa dobiček.

Proti rji se priporoča kot varno sredstvo zmes 55 delov pristnega, pobeljenega, neutralnega voska in 1 del kanolina. S to zmesjo se prevlečejo kovine. Če se hoče imeti tanko-tekoče to sredstvo, se razstopi v terpentinovem olju.

Lak za kositraste pušice se napravi, ako se skup stopi 8 delov terpentina, 4 dele kuhanega lanenega olja, 4 dele janterjevega kolofonija in 1 del šelaka. Pobarva se ta tekočina s kurkumo.

Kmetijstvo.

Preosnova davkov.

(Dalje.)

Pridobninski davek odmeri se na podlagi izpovedeb, katere morajo oddati vsi obdačenci ob začetku vsake obdačevalne dobe davčnemu oblastvu prve stopinje.

V teh izpovedbah se bode moralo povedati, kakšna je vršba, kje je, kakšni so prostori in koliko je njih najemninska vrednost, koliko je pomočnih delavcev, koliko v podjetji vloženega kapitala in kakšne stroje in naprave da ima in koliko. Navesti se bode moralo sploh vse, iz česar bode mogoče sklepati o velikosti podjetja.

Te izpovedbe oddale se bodo pisмено ali ustno. Za pisane izpovedbe priredili se bodo posebni formularji. Če ima jeden podjetnik v jednom pridobninskodavčnem okoliši več podjetij, bode moral oddati skupne izpovedbe, a vendar opisati vršbene razmere vsake vrste posebej.

Če obdačenec ne bode pravočasno oddal izpovedbe, bode ga še jedenkrat pozvali, in če se bi še sedaj za poziv ne zmenil, mu bode komisija uradnim potom odmerila davek. Komisija bode pa malomarnega obdačenca mogla tudi kaznovati.

Davčno oblastvo prve stopinje izroči izpovedbo obdačenčevu predsedniku pridobninskodavčne komisije. Predsednik izpovedbe je pregleda in če je potrebno, tudi kaj poizve o posameznih vršbah, da se more potem prav odmeriti davek. Za take poizvedbe sme se posluževati tudi uradnikov, katerega prida davčno oblastvo za poročevalca, in pa posamičnih komisijskih članov, da jim izroči poročanje o obdačenju kacij gotovih obdačencev. Predsednik komisije in pa poročevalci smejo od obdačenca zahtevati kacij dopolnilnih pojasnil, in smejo tudi ogledati tovarne, delarne, zaloge itd., če je to potrebno za odmerjenje davka. V knjige pa komisija ne sme obdačencu gledati, če obdačenec tega sam ne ponudi. Predsednik komisije bode smel za poizvedovanja zahtevati pomoč davčnega oblastva prve stopinje in političnega oblastva prve stopinje. Komisija bode lahko tudi zahtevala, da se zaslišijo veščaki in druge osebe, in svoje izpovedbe potrdijo s prisego pri sodišči.

Koliko pridobninskega davka pride na vsako davčno družbo, to se bode določilo prvi pot po tem, koliko starega davka so plačevali njeni člani poslednja leta. Pri v zakup danih obrtih se bode računalo le polovico davka, katerega plača zakupnik. Ker se pridobninski davek zniža za 20 %, bode se odštelo od proračunene svote za drugi razred 14, za tretji 21 in za četrti 28 %. Ko bi se na ta način ne dosegla svota, katera mora donášati državi pridobninski davek, se bode svota odločena vsaki davčni družbi primerno povečala. Za poznejše dobe se bode davek odmerjal po svoti, katere so plačevale družbe v prejšnjih dobah.

Davek določen vsaki družbi se razdeli mej njene člane tako, da se davčni postavki, kateri so se odmerili posamičnim davkoplačevalcem, za toliko povekšajo, ali pa za toliko ponižajo, da se doseže dotična svota.

Koliko pride davka na vsako davčno družbo, to bode določila kontingentna komisija na Dunaji. Predsednik tej komisiji bode finančni minister, ki si bode pa imenoval jednega namestnika. Poleg teh dveh bode imela komisija še 10 članov. Polovico jih bode imenoval finančni minister, polovico jih pa bode volili člani deželnih ko-

misij. Večje dežele bode volile po jednega člana, manjše pa po več vkup. Tako bode Kranjska, Koroška in Štajarska volili vkupe jednega, Primorska in Dalmacija po jednega člana. Poslovna doba članov bode trajala šest let. Vsaki dve leti izstopijo dva ali trije voljeni, dva ali trije imenovani člani. Kateri izstopijo drugo in četrto leto od začetka določil bode žreb. Izstopivši se bodo zopet lahko volili ali imenovali v komisijo. Ta komisija bode smela posamičnim davčnim družbam odmeriti davek, ko bode poprej zaslišala deželno komisijo. Koncem vsake davčne dobe bode ta komisija morala preudariti, če se kaki družbi povekša ali pomanjša davek, kolikor se je pomnožilo ali pomanjšalo število podjetij v kakem kraju, ali v kolikor so se podjetja povekšala ali pomanjšala. Če kaki družbi davek povekša ali pomanjša za 20 %, bode za to treba dvetretjinske večine. Vsaki družbi odmerjena davčna svota, bode veljala za vso davčno dobo.

Ko se bode davek odmeril, bode to naznanilo davkoplačevalcem s plačilnim nalogom davčno oblastvo prve stopinje. V plačilnem nalogu se bode omenilo, da se ima obdačenec pravico pritožiti. Davčno oblastvo bode napravilo poseben ukaz o pridobninskem davku. V tem ukazu bode povedano, koliko plačuje vsak član kake davčne družbe davka. Ta izkaz bode 14 dnij razpoložen na ogled. Napravili se bodo tudi izvlečki iz tega izkaza, ki bodo 14 dnij pri županstvih na ogled razpoloženi. Proti odmerjenem davku se bode moč pritožiti na deželno finančno oblastvo. Smel se bode pritožiti obdačenec. Proti odločbi finančnega oblastva se bode moč pritožiti na upravno sodišče, katera pritožba ne bode imela odlagalne moči. Proti prenizkem odmerjenju ali oproščenju pridobninskega davka, se bode moral pritožiti predsednik pridobninske davčne komisije. (Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Napenjanje živine. Da živine ne napenja, priporoča se sejati med deteljo kumeno. Kumena je tudi dobra na travnikih. Seno dobi po njej lepši duh, živina ga rajši je in bolje prebavlja.

Umeten gnoj za travnike. Dober gnoj za travnike dobiš, če zmešaš 3 dele solitarno-kislega kalija, 3 dele solitarno-kislega natrona, 3 dele nadfosforno-kislega apna. Tacega gnoja zadostuje 75 gramov na kvadratni meter.

Kako se mršavi konji kmalu popravijo? Mršavi konji se popravijo po krepki krmi, ki pa mora biti previdno sestavljena, da ne nastane kaka ovira, v prebavljanju. Poleg ovsa je bob najprimernejša zrnata krma, katerega se vozim konjem poklada, kadar imajo težko delo, polovica navadnega ovsenega deleža, in sicer zdrobljenega ter zmešanega z rezanico in z ovsom. Tudi majhen pridevek lanenega semena služi v ta namen prav dobro, ker se po njem konji debele in dobe lepo svetlo dlako.

Zboljšanje lucernišča. Če je lucerna na njivi redka, nekateri prisejajo raznih trav. S tem pa le to dosežejo, da so rastline še redkejše. Prisejati je pa dobro navadno rudeče deteljo in esparzeta in jo zabranati. Če je pa lucerna le prerodka, je pa najbolje, če se preorje in njiva na novo poseje.

ljani izhajati ne morejo. Pač mož ni pomislil, da obrtnik ne more pobrati kar svojih kopit, pa iti drugam. Za se litev je treba denarja in na novem mestu se tudi ne dobe precej odjemalci. Obrtnika siliti, da naj se izseli, se pravi uničiti ga.

Ker je tesno zvezan z obrtnim stanom razvoj Ljubljane in je od tega odvisna tudi davčna sila prebivalstva, je pač želeti, da se kmalu kaj izdatnega stori v tem oziru.

Obrtnijske raznoterosti.

Višja šola za praktično fiziko. Ravnateljstvo tehnološkega muzeja na Dunaju namerava osnovati strokovno šolo za praktično fiziko, katera ima namen monterje, delovodje itd. podučiti v onih delih obrtov, ki se tičejo kurjave, prevetrovanja, razsvetljave in optike, mehanike, elektrotehnike i. t. d. Taka šola je le še jedna na svetu in sicer v Parizu. Nova šola bode imela tri letnike in se začne že s prihodnjim šolskim letom.

Človeško delo. Po poskusih se je dognalo, da se sme človeško delo v jedni sekundi ceniti na dvanajstino konjske moči.

Kit za steklo in kovino. Da se steklo prikita na kovino se naj napravi kit iz jednega dela kavstične sode, in treh delov kolofonije. To se kuha v petih delih vode in pomeša potem s polovico te množine pariškega mavca. Ta kit se po rabi posuši v pol ure. Voda, vročina in petrolej mu ne škodujeta.

Kmetijstvo.

Shod dolenjskih kmetijskih podružnic v Novem mestu.

Dne 10. t. m. je bil v Novem mestu shod dolenjskih kmetijskih podružnic in je bil mnogobrojno obiskan. Za zborovanje prvotno določena mestna dvorana je bila dosti premajhna, tako, da se je morala v zadnjem trenutku prirediti v ta namen čitalniška dvorana. Udeležencev je bilo okolu 300. Največ je bilo seveda priprostih kmetovalcev, ki so s tem pokazali, da se zanimajo za vsakoršen napredek svojega stanu. Mnogoštevilno so obiskali shod tudi grajščaki dolenjski, duhovniki in sploh veljavni gospodarji iz Dolenjske. Da bi ne bila slučajno na ta dan dva sejmov v bližnji okolici, namreč v Št. Jerneju in Žužemberku, sigurno bi bila udeležba tako mnogoštevilna, da bi trebalo zborovati pod milim nebom.

Zborovanje se je pričelo ob 1½11. uri predpoludne. Načelnik kmetijske podružnice novomeške gosp. Rohrman nagovoril je zborovalce ter iskreno pozdravil vse udeležnike in zastopnike unanjih kmetijskih podružnic, ki so se malone vse odzvale vabilu in prišle po svojih zastopnikih in drugih članih k današnjemu shodu. Posebej je pozdravil zastopnika vlade g. komisarja Krese-ta in zastopnika c. kr. kmetijske družbe g. Pirca. Posebej se je zahvalil tudi veleposestnikom, ki so se tako mnogoštevilno zbrali k današnjemu shodu. V svojem nagovoru pojasni namen shoda, povdarjajoč, da se je treba za skupne interese tudi skupno potegovati. Konečno izraža željo, da bi bil z

današnjim shodom položen temelj k vzajemnemu in bolj uspešnemu delovanju dolenjskih podružnic in k boljšemu napredovanju dolenjskega kmetijstva.

Ko je končal svoj nagovor, predlagal je, da se voli predsednikom današnjega zborovanja gosp. grof Margheri. Le-ta pa predlaga za to mesto načelnika g. Rohrmana, katerim besedam se je tudi jednoglasno pritrdilo.

Izvoljeni predsednik se zahvaljuje za častno zaupanje in preide se na dnevni red zborovanja.

Preosnova davkov.

(Dalje.)

Kdor bode začel novo podjetje ali otvori novo vršbo, od katere se bode moral plačevati davek, moral bode, predno ali kader začne vršbo, to naznaniti davčnemu oblastvu prve stopinje. To ne bo zadosti, če bi se zglasilo podjetje le pri obrtnem oblastvu. Zadostovalo bode pa, če se pošlje davčnemu oblastvu koleka prost prepis naznani obrtnemu oblastvu.

Davek se začneja z začetkom tistega četrtja po koledarju, v katerem se začne vršba. Davek za taka podjetja določi davčno oblastvo prve stopinje, po tistem davčnem postavku, kakor ga je določila pridobninska davčna komisija za podobne vršbe. V prihodnji davčni dobi se pa uvrste take vršbe v davčne družbe in jim potem komisija določi davek.

Plačevanje davka neha, ako kdo obrt stalno preneha ali pa vršbo trajno in popolnoma ustavi. Dotičnik pa mora v štirih tednih naznaniti davčnemu oblastvu, da je obrt prenehal ali vršbo ustavil. Plačevanje davka neha prihodnje četrtletje.

Uradno, ne da bi se bilo kaj naznanilo, se izbriše pridobninski davek, če je dotičnik umrl ali se ne ve, kje biva, in je vršba dejanski za jedno leto ustavljena.

Če se preseli kdo s svojim podjetjem, bode moral dokazati, da je vršbo na tacem kraji s tistim dnem ustavil, ko jo je na novo začel, in davek se mu bode v novem kraji odmeril še le s sledečim četrtletjem.

Kdor prevzame od koga kako podjetje, od katerega je plačevati pridobninski davek, mora s prihodnim četrtletjem pričeti plačevati tudi davek.

V jedni davčni dobi se pravilno davek ne premeni, če se v vršbi zgode tudi kake premembe. Samo če se bistveno moti vršba, če podjetnik umrje ali zboli, ali podjetje pogori, je poškoduje povodenj ali kaka druga taka nesreča je zadene, finančno oblastvo deloma davek odpusti za jedno ali več četrtletij. Če se kako četrtletje vršba popolnoma ustavi, se tudi davek popolnoma popusti.

Davki od podjetij in obrtov, ki se mej davčno dobo osnujejo, se ne vračunajo v določen družbin kontigent, temveč jih dobi država. Ravno tako pa tudi država ne bode smela povišati davčni družbi odmerjenega davka, ko bi se zaradi davčnih odpisov ali neizterljivih davčnih zneskov ne dosegla določena svota.

Pridobninski davek se bode plačeval četrtletno naprej in sicer dne 1. januarija, 1. aprila, 1. julija in 1. oktobra.

Za pridobninski davek in stranske pristojbine ima država postavno zastavno in prednostno pravico na podjetji pred vsemi zasebnimi pravicami. Če je pri kakem podjetju več podjetnikov, vsak jamči za ves davek, ne le za svoj del.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Obsekovanje gozdnih dreves. Večkrat se je priporočalo, da naj se veje ne odsekavajo prav ob deblu; skušnje pa kažejo, da se rane hitreje zacelijo, ako se odsekajo veje ob deblu. Če se odsekajo debelejšje veje, je dobro rane zamazati s kotranom, a vendar tako, da se kotran ne dotakne lubu.

Preganjanje podgan. Za preganjanje podgan so posebno dobri morski prešički, ki jih strašno preganjajo. Podgane tako prešičkov ne zmagajo, ker imajo ščetinasto dlako, močen tilnik in nimajo repa. Močni kremplji te živali hitro končajo podgano.

Drobnjak naj se odrezuje z ostrim nožem, da se ne omajajo korenine

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

IX.

(Dalje.)

Kakor je znano, Skalne gore drže ob vsem zapadnem obrežji ameriškega kontinenta od Aljaske do nosa Horna izvzemši nekaj prehodov na panamski ožini. Najsevernejši prehod je tudi najnižji, je samo 153 čevljev nad morjem in po njem gre nikaraguiški kanal, ob tem potu sta dve jezeri Nikaragua in Managua, 110 čevljev nad morjem, in iz njiju tečeta reki na obe strani, jedna v Atlantski, druga v Tihi ocean. Drugi prehod je panamski, ki ima 295 čevljev višine nad morjem. Za tem San Blas s 1145 višine in samo 30 miljami širine, Teguantenec s 755, Kaledonija-Tiraiass 1800, Atrato Peniso s 778, Atrato Tuiru s 800 in Atrato Truando s 950 čevlji visokosti. Vsi ti poslednji zaradi svoje znatne višine niso posebno pripravi za prekop, po katerem bi vozile ladije. Panamski prekop je zaprt z razvalinami Lessepsovega prekopa in je le še nikaraguiški odprt ameriški podjetnosti.

Že 1850. leta je španjski preiskovalec Amerike Anton Galvao opozoril na ugodnost nikaraguiškega prehoda za napravo mejmorskega pota. Od 1825. l. sta ne le jedenkrat vladi Zjedinjenih držav in Nikarague stvar pretresavali z vseh strani. Leta 1844. je don Castellon, nikaraguiški državljani obiskal Francijo in opozoril princa Ludovika Napoleona, poznejšega francoskega cesarja, na ta projekt; ta je spisal in izdal knjižuro povodom tega prekopa, a nič ni bilo iz tega. L. 1849. so pa Kornelij Vanderbilt in drugovi dobili od nikaraguiške vlade koncesijo za zgradbo prekopa, in polkovnik Childes, filadelfski inženjer, je prvi preiskal kraj in napravil načrt za prekop, katerega so odobrili tudi vladni inženjerji Zjedinjenih držav. Vanderbilt in sodrugi so pa rajši lotili

se prevažanja kalifornijskih priseljencev, ker je bilo bolj gotovo, in so položili koncesijo za prekop na stran, pozneje se je pa jim odvzela. Od 1852. l. je pa bila cela vrsta inženerskih preiskav po vsej ožini, posebno s strani Zjedinjenih držav. Te preiskave so se končale 1872. in 1873. leta pod glavnim vodstvom poveljnika brodovja Zjedinjenih držav Menokalom, kot glavnim inženjerjem. Ta komisija se je posebno pečala z nikaraguiškim in panamskim prekopom, in vspeh njenega dela je bilo podobno in točno poročilo, ki daje odločno prednost nikaraguiškemu prekopu, z zaporami in jezeri kot vrhnjo gladino. Poročilo priznava tudi, da je možnost napraviti tudi panamski prekop z zaporami, samo, da bi njegova vodna površina morala biti 14 čevljev višja, in da bi mnogo več stal. Poročilo pa dokazuje, da je popolnoma nemogoče zgraditi prekop, ki bi bil zaven z morjem, kar so se pozneje lotili Francozi.

Leta 1879. je Lesseps sklical mejnarodni kongres v Parizu, da se posvetuje, katero pot naj si izbere. Vlada Zjedinjenih držav poslala je na ta kongres kontreadmirala Daniela Ammena in pa gori omenjenega inženirja Menokala. Meje razpravljanjem se je pokazalo, da kongres vodijo osebe, ki so dobile koncesijo za panamski prekop, katerim je svobodno in nepristransko razpravljanje stvari bilo jako nepovoljno, in zaradi tega se odposlanca Zjedinjenih držav nista udeležila glasovanja. Pozneje se je pokazalo, da francoski sindikat z Lessepsom na čelu ni mogel dobiti koncesije za zgradbo nikaraguiškega prekopa od nikaraguiške vlade, ker je to najbrž se skrivaj bila sporazumela z vlado Zjedinjenih držav, pridobil je torej Vaiovo koncesijo za zgrajenje panamskega prekopa. Ko bi bil Lesseps dobil koncesijo za nikaraguiški prekop, bil bi najbrž dokončal svoje podjetje, kajti tretjino denarja, katere je on izdal za panamski prekop, bilo bi zadostovalo, da bi bil popolnoma dodelal nikaraguiškega.

Jako mnogi, posebno njegovi sorojaki, ki so pri podjetju veliko zgubili, ga dolže sleparije, a jaz mislim, da neosnovano in krivično. On je zgradil sueški prekop z visokostjo morske gladine, in je tu zadel le na politične ovire, in je zatorej mislil, da mu bode mogoče tudi dodelati panamski prekop pri vse drugih razmerah, kar se tiče stroškov, stekanja vod in sploh krajevnih razmer dežele. Bil je vase zaljubljen in častihlepen. Njegovi inženjerji so uničili naravno vodno hranišče na višinah na vzhodni strani, so s tem onemogočili napravo prekopa z zaporami, predno so se prepričali, da ne bode mogoče narediti prekopa z visokostjo morske površine, pri katerem so delali pet let in za katerega so potratili 300,000.000 dolarjev. Ves finančni svet se je čudil, kako lahko je Lesseps dobival denar. Imel je popolno zaupanje srednjih slojev francoskega naroda, ki so mu brez pomisleka zaupali, kar so prihranili. „Posrečilo se mu je v Suecu, posrečilo se mu bode v Panani,“ tako so sodili ti nesrečnejši, večino katerih je zgubilo vse, kar je imela.

(Dalje sledi.)

več pridelovati, kar je mogoče le z intenzivnim obdelovanjem in gnojenjem travnikov in pridelovanjem krme po njivah. Zato pa je treba primerne pouka. Končno predlaga: Kmetijska družba naj skrbi za to, da se bode priredil po vseh občinah Dolenjske posameznim krajem primeren popoten pouk o obdelovanju in gnojenju travnikov in o pridelovanju krme po njivah. Predlog se jednoglasno sprejme.

Pri drugi točki vzporeda: „Kaj je ukreniti dolenjskim podružnicam, da bi dobile cenejšo živinsko sol“, se oglasi za besedo gosp. Fr. Kastelic iz Novega mesta, ki pravi, da so sedanja določila za dobavo živinske soli dosti pretrda. Ker je živinska sol tudi veliko predraga, če bi jo hoteli tako prodajati, kakor se zahteva v novi postavi, predlaga, da bi se glavna družba obrnila s peticijo na vlado, naj bi se postava še enkrat prenaredila, in sicer v tem smislu, da bi bilo sol laglje in ceneje dobivati. Kajti po sedanji postavi jo ne kaže nobenemu naročevati niti posamezniku niti družbam.

Za tem se oglasi g. župnik Šmidovnik iz Prečne, rekoč, da je sedanja sol premalo čista. Goveja živina jo še mora, konji jo pa nočejo. Predlaga torej, naj bi se glavna družba za to potegovala, da dobimo boljšo sol.

Predsednik g. Rohrman omenja, da so pritožbe za stran soli opravičene, da je sol res predraga. V novjšem času se čujejo tudi pritožbe, da je sol slabo denaturirana in da prouzučuje majanje zo b. Če je to res, potem z celo ne kaže kupovati take soli. Ko je še gosp. Sever iz Kostanjevice opazil, zakaj bi se ta sol ne prodajala tako, kakor sploh druge monopolne reči, n. pr. tobak, kuhinjska sol itd., sta bila oba predloga, g. Kastelica in g. Šmidovnika, jednoglasno sprejeta.

Pri tretji točki dnevnega reda: „Kako je pospeševati prašičjo rejo po Dolenjskem“, se oglasi gospod Rohrman, kateri najprej opisuje veliko važnost prašičje reje za dolenjske posestnike, posebno odkar se je odprla z dolenjsko železnico dobra pot za izvažanje prašičev. Po lanskim poročilih se je iz Dolenjske izvozilo za 75.000 gld. prašičev; koliko se jih je pa doma poklalo in razprodalo? Ti uspehi morajo Dolenjce spodbujati, da se še bolj poprimejo prašičje reje. Prašičja reja je doma na spodnjem Dolenjskem v okraji št. jernejskem, kostanjeviškem in doli proti Krškem in Brežicam. Ti kraji zalagajo vso Dolenjsko s prašiči. Treba je tedaj gledati, da se prašičje pleme po teh krajih zboljšuje. V nadaljevanju priporoča, da bi se za te kraje skusilo angleško berkširsko pleme namesto jorkširskega, ker je to premehko in nesposobno za pašo, tudi če je mešano z našim plemenom. Berkširsko pleme je utrjeno in se lahko pase celo poletje do pozne jeseni. Praseta se hitro razvijajo in dobro uspevajo tudi v menj ugodnih razmerah, kar se o jorkširskem plemenu ne more reči po dosedanjih izkušnjah. Na Angleškem izpodriva berkširsko pleme povsod že jorkširce in tudi pri nas v Avstriji se povsod pohvalijo z berkširskimi prašiči. Končno predlaga, da naj kmetijska družba nakupi pet berkširskih čistokrvnih mrjaščekov in

naj jih brezplačno odda v okolico št. jernejsko za poskušnjo, in sicer takim gospodarjem, ki so znani zaradi dobre prašičje reje. Predlog se jednoglasno sprejme.

Po tem predlogu opozoruje g. ravnatelj Pirc navzoče gospodarje, naj ne prodajo sedaj preveč prašičev, ker se je nadejati, da bodo prašiči v jeseni prav dragi z ozirom na prašičjo kugo, ki se je na Ogerskem prikazala in pomorila že več tisoč svinj.

Po končanem tem vzporedu se oglasi k besedi g. župnik Peterlin, ki pravi, da nima Dolenjska v glavnem odboru kmetijske družbe nobenega zastopnika za svoje interese. V glavnem odboru so sedaj zgolj Ljubljancje in Gorenjci, kar ne more biti vse jedno za Dolenjsko, katera ima tudi svoje potrebe in potrebuje tudi zastopa. Prav bi bilo, da bi bile v glavnem odboru primerno zastopane vse tri strani naše dežele, zato predlaga: Kmetijska družba naj skrbi pri dopolnilnih volitvah v glavni odbor za to, da bodo tudi Dolenjci primerno zastopani v glavnem odboru.

Predlog se jednoglasno sprejme potem, ko je še ravnatelj g. Pirc pripomnil, da mora slehernega veseliti, ko vidi, da so se začeli Dolenjci tako zanimati za kmetijsko družbo in njeno delovanje.

Ker se nihče več za besedo ne oglasi, zaključí predsednik ob 3/4 1. uri popoldne zborovanje zahvaljujoč se vsem udeležencem, ki se za dobro stvar niso zbal ne truda ne pota, in želi, da bi se začela z današnjim dnevom boljša doba za delovanje dolenjskih podružnic in sploh dolenjsko kmetijstvo.

Telegrafnim potom so pozdravili zborovanje cesarski svetnik in predsednik c. kr. kmetijske družbe g. Murnik in načelnik kmetijske podružnice v Žužemberku g. Koncilija.

Preosnova davkov.

(Dalje.)

Davek za krošnjarje določil se bode po tem, kolikor nesejo stalna podobna podjetja v dotičnem kraju. Računalno se bode za krošnjarja in za vsacega njegovega pomočnika po 1 gld. 50 kr. do 15 gld., za vožnjo žival izimši pse 3 gld. do 32 gld. Kdor bi krošnjaril po več deželah se mu bode davek nekoliko višje odmeril. Davek bodo krošnjarji morali plačevati za celo leto naprej. Davek bode odmerilo davčno oblastvo prve stopinje, proti kateri odločbi se je moč pritožiti na deželno finančno oblastvo.

Podjetja, ki jeden del leta prodajajo na jeden, drug del leta na drugem kraju, se ne zmatrajo za krošnjarje, temveč jim določi davek pridobninska davčna komisija za vsak kraj.

Trgovcem, ki hodijo na semnje, odloči davek pristojna komisija za tisti kraj, kjer bivajo. Kmetje, ki le včasih izdelke kakšnega stranskega obrta peljejo na trg, se ne zmatrajo za take trgovce in se ne obdačijo.

Domači trgovski potovalci, kateri niso nastavljeni s stalno plačo, se zmatrajo za samostojne trgovske agente in se ondu obdačijo, kjer imajo svojo zalogo, ali kjer

stanujejo. Trgovski potovalci, ki imajo stalno plačo, pridejo kot pomočni delavci svojih gospodarjev pri obdajanju v poštev.

Inozemski trgovski potovalci, ko pridejo po poslu v Avstrijo, plačati bodo morali na leto najmanj 40 gld. Ravno tak davek bodo plačevale inozemske tvrdke, ki pošiljajo svoje potovalce v Avstrijo. V poslednjem slučaju potovalcem samim ne bode treba še posebej davka plačati. Davek odloči davčno oblastvo prve stopinje v dotičnem okraji, kjer je inozemska tvrdka ali inozemski potovalec prosil za dovoljenje, trgovati v Avstriji. Davek se plačuje za celo leto naprej.

Potovalne zaloge se obdačijo za vsak kraj posebej, in sicer davek določi davčno oblastvo takoj za ves čas nameravane vršbe in se tudi za ves čas plačati mora. Vsako leto, v katero seže vršba, računa se za celo leto. Ta davek se ne računa v družbin kontigent.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Polaganje detelje. Nekateri gospodarji mislijo, da morajo vsekako svežo deteljo zrezati, predno jo dajo živini. Nekateri mislijo, da potem detelja manj napenja, drugi, da se pri krmi prihrani. Oboje pa ni osnovano. Pri rezanju se zgubi več krme, nego bi jo tako raztresla živina. Pri zrezani krmi, živina vselej nekaj pusti v jasliah. Zrezana krma se hitro ugreje in spridi. Tudi ni nič manja nevarnost zaradi napenjanja pri zrezani krmi, nego pri nezrezani. Rezanje napravlja le delo. Potrebno je le tedaj, ko se prehaja od suhe na svežo krmo.

Češnje spravljati. V Angliji poskusili so na nov način shraniti češnje. Denejo se v steklenice, ki se dobro zamaše in zakopljejo kje na vrtu. O Božiči so baje take češnje še sveže. To se pač lahko poskusi!

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

IX.

(Dalje.)

Prvi del je 18 milj dolg, in obseza zapore vzhodnega brda, drži od San Juan del Norte do krnice Sv. Frančiška in od morja do zapore št. 1. bode voda imela visokost morske gladine. Na vrhu bode prekop širok 280 in na dnu 120 čevljev in globok 28 čevljev. Povprečni prerez bode meril 5712 kvadratnih čevljev, dočim meri pri sueškem prekopu samo 3700 čevljev. Ta del bode prav za prav podaljšanje pristanišča; tla so povsod prodovita in se že kopljejo z Slavenovimi zajemalnimi stroji. Zapora št. 1 s strmcm 31 čevljev je kakor vse druge 650 čevljev dolžine in 80 čevljev širine. Skozi njo bodeta lahko šli ob enem dve ladiji po 2500 ton. Tla te zapore so iz trde gline. Zgraditi se bodo morala iz železa in cementa, kakor tudi vse druge. Zapora št. 2 bi bila dve milj od zapore št. 1. Mej njima teče sedaj mala reka Dezeado. Jez v zvezi zapora št. 1 vzdigne vodo za

20 čevljev nad dolino in po tej krnici bode držal kanal, samo deloma po preseku; do zapore št. 2. s strmcm 30 čevljev in z granitnim dnom. Tako se dno kanala povzdigne za 61 čevljev nad gladino morja. Zapora št. 3 s strmcm 43 čevljev bode 12 $\frac{3}{4}$ milje od Atlantskega morja, in skoro dve milj od zapore št. 2.

Mej zaporami št. 2 in 3 in nad zaporo št. 3 hočejo reko Dezeado obdati s kamnitimi bregovi in tako narediti umetno krnico; nad zaporo št. 3 bodo umetne stene nje v dolgosti 1 $\frac{1}{3}$ milje, povprek 21 čevljev visoke in umeten presek bode potreben samo v dolgosti $\frac{1}{3}$ milje, in s tem deli dobi se umetno jezero 3 milje dolgo in od 30 do 70 čevljev globoke. Gladina te krnice bode 106 čevljev višje nego gladina morja. Tako bode nad vsako zaporo vodna krnica, ki bode mogla dati neobhodo množino vode brez škode za višino vode v prekopolu. Tri milje od zapore št. 3 začenja se prerez vzhodnega vodnega razdela. Hrbet Kordiljero v 2.02 milje širine dela vodni razdel in tu je treba za prekop presek srednje globočine 14 čevljev. V tem preseku je največ trdi granit, ki dopušča najmanjšo globočino in strme bregove. Ta granit se bode dal porabiti za zgradbo pri Atlantskem morju in pa za tlakanje kanala, kjer so mehka tla in bode treba tlakanja. Na obeh straneh preseka so znatne vodne sile iz gorskih potokov, katere mislijo porabiti za gonjenje kopalnih strojev in osvetljavo dela. Čas, ki je potreben za napravo tega preseka, lahko služi za merilo za napravo vsega kanala, kajti drugod se bodo lahko dela istočasno vršila. Podjetniki jamčijo, za skončanje dela v štirih letih.

Del Sv. Frančiška (San Francisco) začenja se od vodnega razdela in se končava z jezom Ochoa v daljavi 12 $\frac{1}{2}$ milj. Blizu hrbita vodnega razdela se začenjata kar na potu prekopa reki Dezeada in Limpio, ki tečeta v nasprotni smeri. Z uporabo njiju strug se dela jako olajšajo in pocenijo. $\frac{3}{4}$ milje daljave od gorskega hrbita se struga reke Limpio poglubi povprek za 16 čevljev, da se dobi globina neobhodno potrebna za prekop. Jez Ochoa, ki bo 1900 čevljev dolg in največ 70 čevljev visok, vzdigne gladino reke San Juana na štiri čevlje nižje gladine Nikaraguiškega jezera. Mej gorskim hrbitom in jezom Ochoa bode v dolgosti kake tri milje in z največjo visokostjo 60 čevljev treba umetnih bregov in nasipov, ker se svet povsod dovolj ne vzdiguje. Del sv. Frančiška bode 8 $\frac{1}{2}$ milje daljave držal po umetnih krnicah, napravljenih s poplavljenimi dolinami jako globokimi in širokimi, a le 2 $\frac{1}{2}$ milje pojde prekop deloma in 1 $\frac{1}{2}$ milje popolnoma po umetnem preseku.

Jezernorečni del začenja se z jezer Ochoa, kateri vzdigne vodo reke San Juana na 106 čevljev nad morsko gladino v jednako visočino z gladino krnice št. 3. Gladina jezera Nikaragua na 110 čevljev nad morsko gladino jeza in razlika jezera daje $\frac{3}{4}$ palca strmca na miljo v dolgosti 24 milj plovljanja po reki za svobodni tek vode jezera in reke, ki daje okolu 20.000 kubičnih metrov vode vsako sekundo in dopušča hitrost $\frac{3}{4}$ milje na jedno uro. Ta jez omogočuje svobodno plovbo po vsi reki